Uloga znanja u izgradnji čovjeka i napretku društva (Medina)

Hatib: dr. Ali ibn Abdurrahman el-Huzejfi

15. rebiul-evvel 1448. po Hidžri / 28. august 2026.

Hvala Allahu, hvala Allahu, Svemilosnom, Milostivom, Sveznajućem, Mudrom, Gospodaru Najplemenitijem, Koji je čovjeka poučio onome što nije znao. Hvalim svoga Gospodara i zahvaljujem Mu na svim blagodatima, onima za koje znamo i onima za koje ne znamo. Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, Stvoritelja svih stvorenja, i svjedočim da je naš vjerovjesnik i prvak Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik, najveći vjerovjesnik. Allahu, smiluj se, spasi i blagoslovi Svoga roba i poslanika Muhammeda, njegovu porodicu i njegove ashabe, bogobojazne i plemenite.

Bojte se Uzvišenog Allaha stjecanjem korisnog znanja i činjenjem dobrih djela.

O vjernici, znanje prosvjetljuje razum, oplemenjuje i čisti duše, upućuje svakom dobru i izgrađuje društva. Njime se svi koriste i ono je najbolje što čovjek može pružiti drugom čovjeku.

Svaki čovjek dolazi na ovaj svijet ne znajući ništa, sve dok ga Uzvišeni Allah ne pouči. Uzvišeni kaže: "Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate, i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni." (En-Nahl, 78)

"Čitaj, u ime Gospodara svoga Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna." (El-A'lek, 1–5)

Dijete počinje učiti od svojih roditelja i učitelja u školi, postepeno usvajajući znanje, ali istovremeno usvaja i ono što vidi kao primjer pred sobom. Ono postupa prema onome čemu je poučeno, ali i prema onome što vidi kod svojih uzora, jer dijete još nema sposobnost potpunog prosuđivanja i razlikovanja, a ipak neprestano uči iz onoga što vidi i čuje.

Budući da je tako, na roditeljima je veliki emanet i ogromna odgovornost prema djetetu. Nakon njih dolazi emanet učitelja i odgovornost škole u obrazovanju i pružanju lijepog primjera, kako bi dijete stjecalo korisno znanje i bilo odgajano da čini dobra djela.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svako se dijete rađa u prirodnoj vjeri – fitri, a onda ga njegovi roditelji učine jevrejom, kršćaninom ili vatropoklonikom." (Buhari i Muslim)

Dijete se u prvim fazama odrastanja podučava onome što je dužno znati o islamu i za čije nepoznavanje ne postoji opravdanje. Istovremeno se podučava i odgaja u duhu plemenitog morala i lijepih osobina, shodno riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Naređujte svojoj djeci da klanjaju kada napune sedam godina, a kada napune deset godina, disciplinirajte ih zbog ostavljanja namaza i razdvojite ih u postelji." (Ahmed i Ebu Davud, od Abdullaha ibn Amra, radijallahu anhuma)

Ko se još u djetinjstvu navikne na namaz i plemenit moral, bit će mu olakšano da ustraje na Pravom putu. Nasuprot tome, ono što se propusti zbog zanemarivanja ispravnog i korisnog odgoja kasnije je teško nadoknaditi, a ono što je slomljeno, teško je popraviti.

Cilj je da mladi čovjek postane zdrava i korisna "cigla" u izgradnji svoga društva: da koristi, a ne šteti; da popravlja, a ne kvari; da se njegovo dobro uvećava, a da svojim zlom ne nanosi štetu zajednici. Nakon toga treba odabrati ono područje visokog obrazovanja koje odgovara njegovim nadarenostima i sposobnostima, kako bi svako dao svoj doprinos zadovoljavanju potreba društva.

Društvu su potrebni stručnjaci u šerijatskim naukama, kao i stručnjaci u različitim oblastima arapskog jezika i njegovih pomoćnih disciplina. Poznavanje arapskog jezika i njegovih disciplina nužno je za pravilno razumijevanje šerijata, koji predstavlja temelj opstanka islamskog ummeta, jer nema ummeta bez šerijata.

Na ummetu je da njegova djeca i omladina ovladaju svim oblastima koje su društvu potrebne za uređivanje dunjalučkog života: medicinom, poljoprivredom, različitim industrijama, inženjerstvom, građevinarstvom, ekonomijom, sistemima upravljanja, društvenim naukama, vojnim naukama, kao i svim drugim dostupnim korisnim naučnim i tehnološkim dostignućima.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Islam nadvisuje, a njega ništa ne može nadvisiti." (Darekutni, hasen)

Uzvišeni Allah kaže: "I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici." (Alu Imran, 139)

Kao što je država dužna izvršavati određene zadatke i poslove na polju dobra, reforme i unapređenja društva koje niko drugi ne može izvršavati, tako je i društvo dužno preuzeti svoj dio odgovornosti i činiti ono što je korisno za zajednicu – svako prema svojim mogućnostima, sposobnostima i onome što može učiniti.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svi ste vi pastiri i svako će biti odgovoran za svoje stado." (Buhari i Muslim, od Abdullaha ibn Omera, radijallahu anhuma)

O vi koji ste odgovorni za obrazovanje, svako od vas odgovoran je u okviru svoje nadležnosti i svako će biti pitan za emanet koji je preuzeo!

O očevi i majke, pripremajte omladinu i uložite trud u njihov odgoj i obrazovanje kako biste svoje društvo podigli na nivo kojim će Uzvišeni Allah biti zadovoljan, kako bi koristili muslimanima u njihovoj vjeri i dunjalučkom životu i pomogli im u osiguravanju životnih potreba.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Vjernik je vjerniku poput građevine čiji se dijelovi međusobno podupiru." (Buhari i Muslim)

Zato njihov povratak učenju, školi i obrazovanju započnite s Allahovim imenom i traženjem Allahovog blagoslova. Molimo Allaha da našoj omladini i učiteljima podari uspjeh u svakom dobru.

Uzvišeni Allah kaže: "I reci: 'Trudite se! Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici, i vi ćete biti vraćeni Onome Koji zna nevidljivi i vidljivi svijet, pa će vas o onome što ste radili obavijestiti.'" (Et-Tevba, 105)

Bojte se Allaha, činjenjem dobrih djela i ostavljanjem zabranjenog.

O vjernici, Allah, Koji sve zna, Čije znanje obuhvata sve i Koji je sve precizno pobrojao, ukazao je posebnu počast našem ocu Ademu, alejhis-selam, poučivši ga imenima svih stvari prije nego što je njima poučio meleke.

Allah je Svojom mudrošću odredio da znanje prethodi djelu, kako bi čovjek postupao na osnovu jasnog znanja i dokaza u svojoj vjeri i kako bi u onome što čini imao čvrsto uvjerenje.

Uzvišeni kaže: "Znaj da nema boga osim Allaha! Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice! Allah zna kud se krećete i gdje boravite." (Muhammed, 19)

Svako znanje počinje od Allaha i Njemu se, u konačnici, vraća, a vjernici se međusobno razlikuju i odlikuju korisnim znanjem i dobrim djelima.

Uzvišeni Allah kaže: "Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. A Allah dobro zna ono što radite." (El-Mudžadela, 11)

Vrijednost znanja tolika je da se zbog njega razlikuju čak i životinje koje se koriste za lov. Uzvišeni kaže: "Pitaju te šta im se dozvoljava. Reci: 'Dozvoljavaju vam se lijepa jela i ono što vam ulove životinje koje ste lovu podučili, onako kako je Allah vas naučio. Jedite ono što vam one uhvate i spomenite Allahovo ime pri tome.'" (El-Maida, 4)

Međutim, šerijatsko znanje najbolje je i najvrednije znanje, na što ukazuju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Vjerovjesnici nisu ostavili u nasljedstvo ni dinare ni dirheme, nego su ostavili znanje, pa ko ga uzme, uzeo je veliku stvar." (Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi i Ibn Madža)

Ostale dunjalučke nauke, koje su ljudima potrebne za njihov život na ovome svijetu, bez obzira na to koliko potreba za njima bila velika, po svojoj vrijednosti dolaze nakon šerijatskog znanja. Razlog je taj što svjetovne nauke prestaju kada prestane potreba za njima, dok potreba za šerijatskim znanjem traje i na dunjaluku i na ahiretu.

Jedna od Allahovih blagodati prema vjerniku jeste i to što će mu, ako stječući dunjalučko znanje namjerava njime koristiti sebi i drugim ljudima i pritom želi Allahovu nagradu, Allah za to znanje upisati nagradu i sevap.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Djela se vrednuju prema namjerama i svakom čovjeku pripada ono što je naumio." (Buhari i Muslim)

U predaji se navodi: "Namjera vjernika bolja je od njegovog djela."

Musliman je, dakle, dužan nastojati da svoja djela izvršava na najljepši način, a uz ispravno i kvalitetno djelovanje treba imati i lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenoseći riječi svoga Gospodara, rekao je: "Ja sam prema Svome robu onakav kakvo mišljenje on ima o Meni i s njim sam kada Me spomene. Ako Me spomene u sebi, Ja njega spomenem kod Sebe, a ako Me spomene u društvu, Ja njega spomenem u boljem društvu od njegovog." (Buhari i Muslim)

O vjernici, Uzvišeni kaže: "Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" (El-Ahzab, 56) Zato donosite salavat i selam na prvaka svih poslanika.